

OFIZETÉSI ÁRAK:

évre . . 40 L — b.
yed évre 20 L — b.
hóra . . 7 L — b.
tér sora 6 L — b.
petitsora 3 L — b.

SZÉKELY UJSÁG

Kézdivásárhely és Vidéke Gazdasági Egyesületének hivatalos lapja.

Megjelenik
hetenként kétszer:
csütörtökön és
vagy pénteken reggel.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Soseana Gen. Averescu-ut 4.

Felelős szerkesztő: Dr. I. Diénes Ödön.

Kiadja a Societate Anonima Tipografia Targul-Sacuilor.
Kézdivásárhelyi Könyvnyomda Részvénytársaság.

Segédszerkesztő: Kovács J. István.

A keleti helyzet újra kiélesedett.

Az angol sajtó az elkerülhetetlen háború elátja abban, hogy a szmirnai török főnemesnokság elrendelte az idegen hadihajók zását. A szövetséges hatalmak a török jegyvétel után nyomban összeültek és együttes zékét nyújtottak át az angorai kormány iselőjének és kijelentik, hogy a szövetséges hajók nem hagyják ott a szmirnai kikötőt. gulyozzák, hogy az 1918. évi mudrossi zmény értelmében a szövetségesek hadi minden korlátozás nélkül időzhetnek a vizeken. Ugyanakkor a szövetségesek fő osai és a tábornagyok Konstantinápolyban tartottak s a kemalista-kormány képviselői- erélyes jegyzéket intéztek és a jegyzékben itették őket, hogy az angorai kormányt zében felelőssé teszik minden ellenséges- sért. Figyelmeztetik továbbá a törököket, ha kényszert alkalmaznak, akkor ebből sulyos következmények származhatnak. A irnai főparancsnokság erre azzal felelt, hogy a szövetségesek jószántukból nem távoznak kikötőkből, úgy viszont a törökök erőszak- fogják kényszeríteni a hadihajókat az eltá- sra. A háborús konfliktus a szmirnai utasi- k miatt bármely pillanatban kitörhet.

Francia kormánykörökben biztosra veszik, y Keleten új háború fog kitörni. Jelentések znek arról, hogy Kemal pasa teljes erejé készül a háború folytatására a görögök el- A Daily Mail jelenti Konstantinápolyból, al pasa kijelentette, hogy a lausannei tár- árok megszakadásaért nem Törökország a os. Az angorai nemzetgyűlés radikális elemei telik, hogy a fegyverszünetet mondják fel török csapatok azonnal kezdjék meg a olást Mossul ellen.

Magyarországot is fenyegeti a jóvátétel kérdése.

A külföldi sajtó élénken foglalkozik s nagy sságot tulajdonít azoknak a híradásoknak, ek szerint a kisantant — tekintettel a ma- nemzetgyűlés merev szembehelyezkedésére átétel fizetése ellen — Magyarország együt- negszállását tervezi francia mintára.

A magyar felhivatalos sajtó annak a re- yének ad kifejezést, hogy a kisantant meg- asi terveit kellő időpontban ellensúlyozni. Olaszország magatartása, annyival is in- , mert az olasz sajtó élénk propagandát ki a kisantant megszállási terveivel szemben, az olasz közvéleményben barátságos han- ot támasszon Magyarországra iránt.

Angol háborús propaganda.

A párisi Matin feltűnő helyen közli, hogy ngolok Görögországban és Franciaország- intenzív propagandát folytatnak az ellensé- edések folytatása mellett. Tervük állítólag hogy a görög haderő Csataldzsáig előnyo- on. Egyidejűleg az angolok is visszavonnák ataikat erre a vonalra, majd megszállnak a porusz mindkét partját. Konstantinápolyt g hajórajukkal blokálnak.

Indiai benszüllöttekből álló zászlóaljok potámiában partra szálltak, hogy megkezd- a felvonulást Mosszul környékén.

Spanyol lapok Petőfiről.

A legolvasottabb spanyol lap, az ABC, melynek példányszáma felülhaladja a kétszáz- ezeret, legutóbb a következő megemlékezést hozza a Petőfi-centennárium alkalmából:

Magyarországon, Franciaországban, Olasz- országban és több más országban ünnepik most Petőfi Sándornak, a magyar költők feje- delmének első centennáriumát. Azt hisszük, hogy Petőfi esete egyedülálló az egész világon. Hánytatott élet után, amely tele volt nélkülözé- sekkel, a segesvári harctéren halt meg 26 éves és 7 hónapos korában és ez az élet, amely tragikusan rövid volt, elegendő arra, hogy 73 évvel halála után a világ megbecsülést nyújtson neki és ünnepelje benne a világirodalom egyik első lirai költőjét. Petőfi költészete a valóban magyar néplelékből indul ki és az ifjúság, lel- kesedés és idealizmus varázsló aromáját hor- dozza magában. Életének utolsó esztendejében a dicsőséges szabadságharc alatt, amelyet ha- zája Ausztria és Oroszország ellen vívott (1848—49) Petőfi lírája a hazafiasság s sza- badság fenséges hangjait üti meg. Egyik leg- hiresebb költeményében, amelynek címe: „Egy gondolat bánt engemet”, azt a vágyát fejezi ki, hogy a harc mezején haljon meg s felál- dozza magát a világszabadság oltárán. A pro- fétikus vízió kevéssel azután meg is valósult.

A Nuestra Revista, a piarista atyák or- ganuma, mostani száma Petőfi Sándornak egyik „régí híres növendéküknek” van szentelve. A

tudós José Olea atya a nagy magyar költőről átérzett és alapos tanulmányt közöl. Róth Zsigmond, aki szintén a piaristák növendéke volt, azt a helyzetet veszi vizsgálat alá, ame- lyet Petőfi a világirodalomban elfoglalt. A Nuestra Revista érdekes számát még értéke- sebbé teszi Petőfi Sándor több költeményének a fordítása.

Sulyos adókkal terheltek meg a háromszéki bankokat.

A Consum legújabb száma írja:

A háromszékmegyei pénzügyintézeteket a sepsiszentgyörgyi pénzügyigazgatóság az 1922-1923. évre példátlanul magas adókkal rötta meg.

Egy háromszéki pénzügyintézetet, amely a mult évi mérlegében 200 000 leu tiszta nyere- séget mutat ki, összesen évi 270 000 leu adó- val terheltek meg.

A pénzügyintézetek ugyanis a Titulescu-féle adótörvény szellemében készítették el ez évi mérlegeiket és most, midőn a mult évi adókat megállapítják, a kormány hatályon kívül he- lyezte azt az adótörvényt és a pénzügyintézetek adóját a régi 1916. évi magyar XXXIV. t.-c. figyelembevételével állapította meg.

A régi magyar pénzügyi törvény is nehéz terheket ró a pénzügyintézetekre, amit sulyosbit még az is, hogy a Titulescu-féle adótörvény legszigorubb rendelkezését, a G. céduláris adót érvénybe hagyták.

Petőfit olvasom.

-- Szabó Jenő. --

Petőfi, mi a te dalod?...

... Hol a teremtes müve félbelankadt

Es hézagos volt az örök csoda,

Lelked hatalmas, termő ihletése

Uj szépségeket almodott oda!

Egy új teremtes minden álmodás —

Es mint az első, oly dicső, csodás!...

Petőfi, ez a te dalod!...

Petőfi, mi a te dalod?...

Dermedt mezőkre forró napsütés —

Az alvó élet attól újra mozdul...

Nyló virágból omló zuhatag

Elébredve tékozló kobozbul...

Tavaszz, mit eddig ember nyilni látott,

Még nem fakasztott ily pazar virágot!...

Petőfi, ez a te dalod!...

Petőfi, mi a te dalod?...

Gyermek szivéből sugárzó imádat

Édes szülője arcát glóriázva;

Bölcsoingásra visszasiró álom;

Meleg csókhintés a szülői házra...

Dalos madár, hogy dallá lett a lelke,

A fészket szebben még nem énekelte!...

Petőfi, ez a te dalod!...

Petőfi, mi a te dalod?...

Fejfára szálló bánatos sóhajtas —

Furulyaszó egy holt galamb felett;

Megölt üdvösség bus gyászindulója...

(Etelke árnya hiven jár veled!)

Könny harmatozza a kis fakeresztet,

Fölötte gyászod cipruslombja reszket...

Petőfi, ez a te dalod!...

Petőfi, mi a te dalod?...

Szerelmes álmok új rügyfakadása,

Társért sovargás, ki szeret, megért —

Meghitt, édes magányok álma, forró

Vágy reszketése boldog fészekért —

Fészek körül színes virágtelep,

Benn hű szerelem holtig ünnepel!...

Petőfi, ez a te dalod!...

Petőfi, mi a te dalod?...

Puszták öléből égbedobbanó

Szent szivverése végzetülte rögnék,

Hol szabad utján jár a fergeteg

S villámszekéren vészek mennydörögnek,

Vihar kifárad, felhő tovarebben —

De benn morajlik a visszhang szívedben!...

Petőfi, ez a te dalod!...

Petőfi, mi a te dalod?...

Örök zsoltár a végtelenbe küldve,

A szüz rónát, ha végignézheted;

Hitvallomás, mely Istenné emelte

Az alkotó, örök természetet —

Tűzzárnáiddal a felhőket éred!

Az istenségről szolt-e szebb dicséret?!

Petőfi, ez a te dalod!...

Petőfi, mi a te dalod?...

Elszánt erő. A méltóságos ember

Lelkén kiobbant bátor izenet;

Alázkodásra hajlító parancsnak

Büszkén rikoltja az örök „nem”-et!

Dermedt önértetnek husvéti kürt,

Dölyföt letörni költőget: „Ne tünd!...”

Petőfi, ez a te dalod!...

Petőfi, mi a te dalod?

Félnék hunyászra megverő ítélet,

Helota népre hördülő harag —

Bár az 1916. évi XXXIV. t.-c. feljegesítette a pénzügyintézeteket a múltban, hogy az adóköteles tiszta jövedelemből levonhassák a kifizetett tantiemek összegét, mivel ezek ugyanis III. osztályu kereseti adóval vannak megterhelve, a mostani kiróvásoknál a kifizetendő tantiemek összege után is tőkekamatadót kell fizetni.

Igy tulajdonképpen kétszeri adózás sújtja a bankokat.

Ugyanez a helyzet a tisztai fizetések adójánál is. A pénzügyintézet megfizeti a 6%-os adót, ennek dacára megadóztatják a társulat adókövetésénél.

Precedens nélkül áll a sepsiszentgyörgyi pénzügyigazgatóságnak ez a rendelkezése is, hogy az egyik pénzügyintézetet körülbelül 100.000 leu valutavesztése után is adóval rótt meg.

A sepsiszentgyörgyi pénzügyigazgatóság — értesülésünk szerint — az érdekelt pénzügyintézeteket értekezletre hívja össze, amelyen revízió alá veszik a háromszékmegyei pénzügyintézetek jogosan kifogásolt adótételeit.

Dráma-előadás Osdolán.

Csendesen, nehogy meghallja s forogni kezdjen sirjában Orbán Balázs, aki a Székelyföld leírásában azt állítja az osdolaiakról, hogy nem olyan elevenek, mint a többi székelyek! Nem tudjuk, hogy milyen mértékkel mért akkor az öreg Orbán Balázs, de bizonyos, hogy ezt már régen újra kellett volna hitelesíteni az igazság kedvéért. Az a kultúrélet, mely a háboru előtt nagyszámu diákserege révén Osdolán megindult, a háboru után — mely elmésen a harctéren maradtak helyébe sokat hazaszólitott a hivatalokból — újra pezsdült kabaréiban, népszínmű előadásaiban. Most új oldalról mutatkozott be az osdolai szellem: előadták Ecka-garay: Roberto de Pedrosa (El Estigma) című hatalmas idegzetű 3 felvonásos drámáját. Pedrosa képviselőt egész Madrid ünnepli, mikor a botrányhajhászó Ostor című zuglap egy foltot mutat meg a képviselő fényes hírnevén: Az ünnepelt egy börtönviselt ember, aki az apja becsületére bízott pénztárból jelentékeny összeget lopott; apja szegényében főbelötte magát. Tehát közvetve apagyilkos is. Pedrosa képviselő válaszol a lapnak és kijelenti, hogy azok — tényleg úgy történtek. A hízkelkedő raja tün-tetősen elkerüli, az ünneplésére és Eugéniával való eljegyzésére rendezett vacsoráról távoznia kell. Csak Eugénia résztvevő szerelme kíséri a férfit, az ő Róbertjét ebben a szegényletes visszavonulásban. Maurico gróf pedig, aki valami titokzatos dolgot sejt, gavallérosan kitart mellette, mert egy előkelő főúr, aki ismerte Róbert multját, esküvel erősítette, hogy a lap rágalmazott. A titok zárát egy szerelmi önfeledt állapotában maga Róbert nyitja fel: Nem ő, hanem az apja lopott a pénztárból, hogy kiváltsa őt a háboruba induló zászlók alól; hirtelen pénztárvizsgálat, az apa öngyilkos lett s fia a bíróság előtt magát vallotta bűnösnek, hogy megmentse apja becsületét, tisztán megőrizhesse apja emlékét a világ előtt. Megesküdött, hogy ezt soha senkinek el nem árulja. S most . . . a szív követelte jogát: a viszonzott szerelem boldogságát. Mindenkitől elhagyatva, megvetve . . . Csak Eugénia hű; megszökik apjától, betegen, lázban hozzá siet, hogy tanúságot tegyen hűségéről. A gyengéd nő acélos kitartásán tüzet fogott férjfenvedély észemészlő lángja felolvasztotta az eskü pecsétjét . . . S ha a férfi megtántorodott, követelhetjük-e a nőtől, hogy ne hirdesse mindenkinek az ő férfia becsületét! A fiui szeretet — a férfi becsület vértjében — nem semmisítheti meg ellenségét, a női szerelmet.

Az öngyilkos fiának nagy hajlama volt az öngyilkosságra . . . Bármelyik érzelem egyedül boldoggá tehetne volna, de a kettő együtt megsemmisítette a hordozó alanyt: egy golyó csitította el az erények harcát!

A darab lebilincselő volt, egészen az utolsó jelenetekig, ahol váratlanul oldódott meg s intéződött el a kérdés. A szereplők mind az intelligencia köréből kerültek ki. Nagyon nehéz dologra vállalkoztak s a saját érdekükben is említést érdemelnek. A képviselő szerepében Szilveszter Jánost találtuk. Játéka felvonásonként a következő fokozatot mutatta: szenved-

szegyet lopott; apja szegényében főbelötte magát. Tehát közvetve apagyilkos is. Pedrosa képviselő válaszol a lapnak és kijelenti, hogy azok — tényleg úgy történtek. A hízkelkedő raja tün-tetősen elkerüli, az ünneplésére és Eugéniával való eljegyzésére rendezett vacsoráról távoznia kell. Csak Eugénia résztvevő szerelme kíséri a férfit, az ő Róbertjét ebben a szegényletes visszavonulásban. Maurico gróf pedig, aki valami titokzatos dolgot sejt, gavallérosan kitart mellette, mert egy előkelő főúr, aki ismerte Róbert multját, esküvel erősítette, hogy a lap rágalmazott. A titok zárát egy szerelmi önfeledt állapotában maga Róbert nyitja fel: Nem ő, hanem az apja lopott a pénztárból, hogy kiváltsa őt a háboruba induló zászlók alól; hirtelen pénztárvizsgálat, az apa öngyilkos lett s fia a bíróság előtt magát vallotta bűnösnek, hogy megmentse apja becsületét, tisztán megőrizhesse apja emlékét a világ előtt. Megesküdött, hogy ezt soha senkinek el nem árulja. S most . . . a szív követelte jogát: a viszonzott szerelem boldogságát. Mindenkitől elhagyatva, megvetve . . . Csak Eugénia hű; megszökik apjától, betegen, lázban hozzá siet, hogy tanúságot tegyen hűségéről. A gyengéd nő acélos kitartásán tüzet fogott férjfenvedély észemészlő lángja felolvasztotta az eskü pecsétjét . . . S ha a férfi megtántorodott, követelhetjük-e a nőtől, hogy ne hirdesse mindenkinek az ő férfia becsületét! A fiui szeretet — a férfi becsület vértjében — nem semmisítheti meg ellenségét, a női szerelmet.

délytelen tépelődés, játéktalan átérzés s gén a színészből semmi sem maradt: önmagát tért vissza, hogy a teljes átélésben természetesebben, értelmesebben roppanjon össze, méltuk, hogy a megígért csók nem boldogított a nyitotta szeméit, hanem csak bucsuzó, a köin-sugarak felé . . .

Eugéniát, Róbert képviselő szerelmét Bálinth Margit játszotta. De csak az első felvonásban „játszotta“, később és különösen utolsó felvonásban a szívből a szívekig mozdult Róbert tragikus lelkét önmagába szította. Hetetlen volt az alakítás: a közönség egy szodik tragédiától tartott . . . Ha az utolsó jelenetben nem olyan elragadó a toalettje, még több jutott volna lelkéből a lelkeknek megbocsátjuk ezt a „szépséghibát“, mert megcsodáltuk. A tapsokat itt-ott zokogás kísérte. Mauricio gróf, Eugénia második udvarosa Szócs Mihály volt. A játéka (és cilindere) magasló volt. Fölényes hetykeség nélkül, mint egy gavallér vetélytársával szemben. Sokat játszott, no de nehéz is gróft adni legalább ezer hold nélkül.

Fernanda asszony, a politikus (Zs. Annuska) egy-egy sugárt vetített a dráma hőire. Rosario asszony (Gábor Irénke) is a szerepét. Don Juan, az apa szerepét Dénes és Genarót Klára Sándor alakította. Leandro (Ifj. Tóth) és Marcos (Haralyi Ferenc) politizálása volt. Róberttel szemben tanúsított hűtlenségrevehető ellenszenvet váltott ki. Az előző Kelemen Mihály és Bándy István sokat árultak el.

Általánosságban sikerültnek mondhatjuk az előadást. Finomabb igényekhez szokottak sok hibát vehetett volna észre, de bizunk a haladás eszméjében. Csak köszi tartozunk az ilyen igyekezetért, mely a Két ségre is nagyon nevelő hatással volt. Az előszerű közönséget megfogta az udvariassághoz kelő hanghordozása és mozgása s ezt meg is mutatta az előadást követő táncszínpad alatt tanúsított előzékeny, udvariasság viselkedésben. (Itt jegyezzük meg, hogy a táncszínpad nem volt zártkörű.) A kultúra barátai ajánlhatjuk — és sok reménnyel — ezt az előadást.

Korcs fajra, mely a rozsdás kard vasával
Önsirja mellé már fejfát farag! . . .
A gyávák arcán ott sápad a szegény —
Lángostor suhog az Isten kezében . . .
Petőfi, ez a te dalod! . . .

Petőfi, mi a te dalod? . . .
Profécia! Hit, mely időkhöz lát!
Dicső nevedre tündöklő csodás nap!
Megálmodása büszkén, boldogan
A milliók lelkébe olvadásnak!
Diadalut át ezeréveken —
Győzelmes élet tul az életen! . . .
Petőfi, ez a te dalod! . . .

Nem volt Bécsben spanyolviassz.

— A Székely Újság eredeti tárcája. —
Írta: Dr. Ifkafalvi Diénes Jenő.

Nem bizony. Jártam utána legalább öt óra hosszat, de sehol se kaptam. Pedig állítom, bizonyosan tudom, hogy Isten a megmondhatója, mióta árulnak spanyolviasszat szerteszét a nagy világon és talán még a legkisebb falusi boltos is tartja vevőinek.

Elmondjam-e, hogy miképpen esett meg velem ez a furcsa história?

Elmondani.

Akkor történt, alig néhány évvel ezelőtt, amikor még egyik nap felültünk a vonatra és a Brassó-Budapesti gyorsvonat utlevél, igazolvány, vizum és a többi mai „békebeli“ akadály nélkül másnap estére Budapestre, onnan éjféltre Bécsbe futott velünk. Tehát akkor, amikor még pottom néhány fillérért lehetett kapni egy rud finom spanyolviasszat.

Nos, hát bizony én is mentem Bécsbe. Akkor sokan jártak. És mindenkivel az történi-

többek közt ilyenkor, ami velem is megtörtént. A feleségem egy hosszú komisszió listát adott át. Ez így, ugyebár, rendben is van? Aki nem Bécsbe, csak Brassóba megy, mindig visz egy hosszú komisszió listát, melyen nemcsak a felesége, a gyermekei és legközelebbi atyafiság igényei, óhajai vannak felsorolva, hanem vadidegenek megbízásai is.

Hát még, aki a híres ipari és kereskedelmi gócpontba, Bécsbe megy? Csak az kapam igazi megbízást!

Tehát én is kaptam. Be is vásároltam. Néha ugyan kissé nehezen ment, mert aki nem tud jól beszélni németül, az nehezen tudja magát megértetni. De azért ment a vásár, gyűltek a kisebb nagyobb csomagok, bár egyik-másik üzletben azzal álltam elő, hogy a már meglevőket is csomagolják ahhoz, amit ott vettem. Tömve voltak a zsebeim is, csak a bugyellárisom lett mind tágasabb.

Már majdnem tul voltam a lista tételein, mikor eszembe jutott, hogy mivel én ezeket postán kell a feleségemhez juttassam, be kell csomagolni, a csomagot le kell zsinaggal kötni, a zsinogot le kell pecsételni. Persze, kell venni spanyolviasszat is, bár az nem szerepelt a komisszió-listán.

Elindultam tehát a hatalmas világvárosban, a kétségtelenül szép császárvárosban spanyolviasszat vásárolni. Beléptem ezen elhatározásom után legelsőnek talált papir- és írószerkereskedésbe:

— Kérek spanyolviasszat, — vágtam ki németül, de jó magyaros kiejtéssel.

Azt hittem, hogy a bécsi kereskedésekben már oly sokszor tapasztalt előzékenységgel azonnal elém tesznek e cikkből legalább is

félucat felét és én csak úgy lenézéssel gathatok a legfinomabb és mégis olcsó spanyolviasszatok közül. Ebben azonban nyomban kilykílódtam. Ez a világ rendje. Aki nagyon it. T. valamiben, hamar családik. Rajtam is k. üzle. A segéd kifogástalan udvariassággal, de dalkozó arcot mutatva, állt és végtelen galommal l'erdezte:

— Spanyolviasszat parancsol? Sajnos, nincs raktáron.

Majd tétova pillantást vetve a legközelebbi segédre, onnan meg az üzleti polcokra és folytatta:

— Mind kifogyott. És egyelőre nem fogunk raktáron tartani.

— Nem? — gondoltam magamban, ki rám nem tartozik, ha itt nincs, majd Bécs máshol.

Tovább mentem. Figyelve a kirakathatá betértem a legközelebbi papir- és írószerek kereskedésbe. Megismételtem kívánságomat.

— Kérek spanyolviasszat.

— Azonnal, — felelte egy szőke hármas árusító kisasszony — és tovább sietett üzleti alkalmához tanácskozni. Vártam be körülnéztem, vajjon honnan veszi. Láttam, hogy a szőke haju beszédbe ele a többivel, majd egy másik jön hozzá mindenik figyelmesen néz felém. A h. lépő vörös haju leány, mintha egy bécsi lapból lépett volna ki, bájosan, elegánsan solyogva kérdezte:

— Mivel szolgálhatunk?

— Spanyolviasszat kérek.

— Igazán sajnálom uram, már nagyon sajnálom, de éppen ma adtuk az utolsó darabot. És tétovázó arcán valamit landós nevetésfele suhant át.

A drámai feszültségből a közönséget egy vigjáték, *Birók meglakják Pestet*, ügyes elősa oldotta fel. Kellott is az a jótékony humor, melyet Biró uram (Felszer Gergely) villogtat a poharán, a nótáján, no meg a százaskőn s az ezer hold földjén keresztül. Fele-Bándy Ilonka nem alakított semmit, csak természetességével bemutatta a székelony eszé járását. Igen ügyes volt. Julis, a nyuk Felszer Ágniska volt. A „vidék rom-tündére,” aki olyan jóízűen evett, ő magannivalóan kedves volt. Sok ifju Balázst (János Endre) babonázott meg. Mi sem voltak proféták, de...

A Szöcs Mihály tanár konferánszával kezelt két előadást hangulatos tánc követte. mert egész estélynek mozgató lelke Zsögön Zol-kogás é urasszony volt, aki fáradságot nem is-likudve önzellenül buzgolkodott azon, hogy a-pek helyes betanításával, a színpadnak szítésével sikert biztosítson az előadásnak. Sok línék. Csak ott lehet kultúrellet, ott neve-legalatlik a nép, ahol ilyen lelkek vannak. Isten se az ilyeneket, ti pedig ifjak az ő tudásának-énél s munkaszeretetének melegeben soha-ankadjak a nép tanításában.

(-y.)

Székelny nagyok.

Kőrösi Csoma Sándor élete.*)

Irt: Péter János dr.

Kőrösi Csoma Sándor nem sok anyagi-
Az irózzal rendelkezett, mikor utjára elindult.
sok röpítették gyors-posta, drága pénzen bé-
nyerges lovak útján előre, mintahogy a
mondag főuri utasok maguknak megengedhetik.
szokol gyalog, máshol alkalmilag talált uta-
sszre, al haladt előre.

Két évbe került, amíg 1821. november-
olt. An elérkezhetett Bokharába. Ezalatt áthaladt
ariasszián, Törökországon, megjárta Alexandriát,
ezt mi az arab írókat akarta tanulmányozni. A
s kiütése miatt Alexandriát csakhamar el-
gy a- és Beiruthból kiindulva, átvágott Szírián
barajdnem egy évi utazás után Teheránba

* Előző része, Kőrösi Sándor ifjúkora, lapunk
21. és 25-iki számában jelent meg.

Különös, gondoltam magamban, hogy egy-
üzletben utolsó darabig hagyják az ilyen
ombant kifogni. De hát, ha itt nincs, kapok
agyonitt. Tehát tovább mentem. Megismétltem
a is k üzletben kérésemet:

— Kérek spanyolviaszat.
— Sajnálom uram, szolt a bámuló keres-
nem tartok raktáron.

— Hogyan? — kérdeztem. Hiszen ez
cikk, amire ugyszólván minden második
ra és nek van szüksége.

— Itt, Bécsben nincs. Oly kevés kel el,
nem érdemes tartani. Már nem veszik.

Kissé elszégyeltem magam, hogy én ilyen
bóli kiment ember lettem és még nem res-
najt Bécsben, ahol már nem veszik, spanyol-
at keresni. De hát, mivel ugy se ismertek,
kirakelhatároztam, hogy szégyenkezés nélkül
őszob keresem, mert anélkül a bevásárolt ren-
nat. apróságot nem tudom feleségemnek el-
ni.

Bementem ismét a legközelebbi papirke-
désbe.

— Kérek spanyolviaszat.

— Spanyolviasz? Igen. Tessék az üzlet
oldalára menni. Ott adnak.

Oda mentem.

— Kérek spanyolviaszat.

A segéd kissé elgondolkozott, majd visz-
rdezte:

— Spanyolviaszat óhajt, uram?

— És apró mozdulatokkal rázogatta fejét.

— No, gondoltam, ezeknek sincsen. Ugy

it. A segéd rövid gondolkodás után meg-

alamit:

érkezett. Itt öt hónapot töltött s Willock Henrik
angol követ és testvére, György segítségével
a perzsa és angol nyelvet tanulta. Teheránból
Bokharába ment, ahol a telet tölteni szándé-
kozott. Utazónk feljegyzéseiből nem tűnik ki,
hogy minő reményeket fűzött bokharai tartó-
kodásához s hogy onnan merre indult volna.
Igy csak feltevésekre lehet szorítkozni. Való-
színűleg talán északra keletnek vagy keletnek vette
volna útját, hogy a hunok és magyarok nyo-
mait keresse.

Azonban bizonyos nagyított hírek hatá-
sára, hogy t. i. erős orosz had közeledik Bok-
hara felé, ezt a várost elhagyta s délnek tartva
Kabulba, innen Lahorba jutott. Lahorból kiin-
dulva, Kasmirba ment (1822. ápr. 14.) Még
ugyanazon év júniusában Kasmir Ladak tarto-
mányának Leh nevű fővárosába jutott, melyet
rövid idő alatt három ízben lát viszont. Leh-
ből Jarkandba akart hatolni s onnan Chináig,
hogy a mongol nyelvekkel megismerkedjék.
Fájdalommal kellett meggyőződnie, hogy az
oda vivő út nehéz, költséges és keresztényre
nézve veszélyes. Ekkor találkozott Moorcroft
angol kormány ügyvivővel, aki hősünket küz-
delmekkel teljes vándorlásában pártfogásába
vette. Moorcroft kölesön adta Pater Giorgi
Alphabetum Tibetanum c. művét, mely Tibet-
ország és a tibeti irodalom felől sok tanulsá-
gos dolgot foglalt magában. Csoma most föl-
tette magában, h gy ezen különös nyelv szer-
kezetével megismerkedik. Ezáltal behatolhatott
ama nagy művek tartalmába, amelyek minden
tibeti zárdában feltalálhatók. Moorcroft Cso-
máknak ezen tervét érett megfontolás után
jóváhagyta s mindennapi szükségletei fedezé-
sére pénzsegélyvel látta el, hogy tanulmányai-
nak szentelhesse magát. Csoma 1823. nyarán
harmadszor tért vissza Lehbe, onnan a tarto-
mány legdélnyugatibb részébe utazott, ahol a
zanszari budhista kolostorban helyezkedett el,
ezen a helyen egy értelmes láma (budhista
szerzetes) segítségével egész buzgalommal a
tibeti irodalomba merült.

Látjuk tehát, hogy Csoma elzárva attól
a lehetőségtől, hogy eredeti célját elérje, hogy

— E cíkkel nem szolgálhatok, uram.

Odajött a főnök és érdeklődött.

— Mit kíván, uram?

— Spanyolviaszat kérek.

— Sajnos, éppen kifogyott, de most tele-
fonáltunk a gyárba érte, egy óra múlva legyen
szerencsénk, majd lesz bőven.

Kimentem. A manó csipje meg ezeket az
osztrák sógorokat, hogy mindenütt éppen most
kellett kifogni!

De, mert feltétlenül szükségem volt rá,
tovább kerestem. Beléptem a legközelebbi pa-
pirüzletbe.

— Kérek spanyolviaszat.

— Nem ismerem. Mi az?

Magyaráztam, magyaráztam, de mert bi-
zony nem a legjobban beszélem a német nyel-
vet, sehogy se értette meg az osztrák sógor.
Rövidesen elhatároztam, hogy nem tanítom,
hiszen ez olyan buta, mint a kő, ha még a
spanyolviaszat se ismeri. Már ki akartam lépni
a boltjából, mikor jóakarattal tanácsolta a
kereskedő:

— Tessék a Gerngross céghez menni. Ott
biztosan fog uraságod találni.

— Hol van az?

— Hol? A Mariahilferstrassen.

— Ah! Az a nagy áruház?

— Persze.

— Köszönöm, — feleltem azzal a hálás
hangsúlyozással, melyből ki kellett érezze, mily
nagy szívességet tett velem, ki megtudtam,
hogy végre hol kapok Bécsben spanyolviaszat.
Nem sokáig gondolkodtam, nem is kerestem
tovább a papir- és írószerkereskedéseket, ha-

az akkora férfias megfontoltsággal kitűzött fel-
adatát megvalósítsa, ujonnan kénytelen meg-
szabni munkássága irányát, amint körülményei
is magukkal hoztak, anyagi eszközöktől meg-
fosztva, kétségkívül rászorult az idegen támo-
gatásra. Az angol uralomnak és törekvéseknek
kedvezett e férfi nagy nyelvtudása; rendkívüli
egyénisége és férfias kitartása biztosítékot nyuj-
tottak arra, hogy az angol tudományosság és
uralmi törekvések számára megnyitja a tibeti
nyelv és irodalom elzárt területét.

1823. júniusától 1824. november 20-ig
tartózkodott a yanglai zárdában oly nélkülö-
zések között, amelyeket ember ritkán szenvedett.
Emellett azonban kétségkívül azt is hitte, hogy
ha majd a tibeti nyelv ismeretével eljuthat
Lassába, ott a dalai láma könyvtáraiban áttu-
lulmányozhatja azon tibeti és mongol nyelvű
könyveket, melyeket másutt megszerezni nem
lehetett s melyekből hite szerint a hunok ere-
detére is világot vethet.

1824. november havában a Himalayák
között Sabathn állomáson, az indiai birodalom
északnyugati határszélén tartózkodva, jelent-
kezett az ottani angol katonai parancsnokság-
nál s szándékai, tervei felől tájékoztatta az
angol hatóságokat. Ezen ügyben írt levelében
kijelentette, hogy egész életét oly tanulmá-
nyoknak fogja szentelni, amelyek jövőben
hasznára lehetnek az európai tudós-világnak
általában és különös világot vethetnek bizo-
nyos, még homályban levő adatokra nemzete
történetében. Az angol kormányzóság elfogadta
Csoma ajánlkozását s 1825 ben 50 rupia (ezüst
forint) havi segélyt állapított meg neki tanul-
mányai idejére.

1825. június havában Sabathnból Tibet
felé második útjára kelt. Zanskar tartományban
a pukdali budhista kolostorban megállapodott,
hogy a tibeti nyelvtan és szótár elkészítéséhez
szükséges tanulmányokat elvégezze. Ezen ut-
jából megrakodva irodalmi kincsekkel, az 1827.
év januárjában tért vissza. Azonban a láma
hanyagsága miatt, kinek közreműködését tervei
végrehajtásában felhasználta, teljesen célt nem
érhetett, ami nem kevésbé kedvetlenítette.

nem elhatároztam, hogy ha messzi van is a
Gerngross-cég, oda megyek spanyolviaszért. El-
sétáltam csomagjaimmal a legközelebbi villanyos
megálló helyhez és a legelső villanyossal végig
robogtam a gyönyörű Ringeken. Mikor az Opern-
ring végéhez értem, leszálltam, hogy átülve egy
másik villanyosra, menjek a hatalmas áruházba,
hol alfától omegáig, születésedtől halálodig,
minden elképzelhető igényedet kielégítheted.
Nos, miután a gyorsan száguldó villanyos a
hosszu Mariahilferstrassen majdnem végig vitt,
leszállva a közutiról, nyugodtan léptem be a
hatalmas áruházba. Már jártam itt azelőtt is,
tehát egyenesen a papiraru osztályhoz indultam.
De utközben ezt is, azt is megláttam, megvet-
tem, mert benne volt a komisszió-listában.
Végre elértem a papiraru osztályhoz. Leültem
egy székre. Sok kisebb-nagyobb csomag volt
akkor már nálam. Egészen belemelegedtem a
cipelésbe. Alig pihentem ki magam, előhoza-
kodtam:

— Kérek 1 rud spanyolviaszat.

— Micsodát?

— Egy rud spanyolviaszat.

— Minek azt, kérem.

Magyaráztam, hogy be akarom csomagolni
ezt a sok apróságot egy postacsomagba és el
akarom küldeni a feleségemnek. Ehhez kell a
spanyolviasz.

— Sajnálom, védekezett egy csinos el-
árusító leány, spanyolviasszal nem szolgálhatok.
De tessék itt hagyni az elküldendő dolgokat,
azonnal becsomagoljuk és elküldjük.

Ugy is tettem.

Ott hagytam mindent, jegyzékbe vették és
a másolatát átadva, azonnal becsomagoltak

(Folyt. köv.)

Szerda, február 14.

WEGENDI, Vidombák 4. szám
(Brassó mellett.)